Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

26. märts 2020*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Tarbijakrediidilepingud – Direktiiv 2008/48/EÜ – Artikli 3 punkt g, artikli 10 lõige 2 ja artikli 22 lõige 1 – Ühtlustamise tase – Mõiste „krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi“ – Direktiiv 93/13/EMÜ – Artikli 1b lõige 2 – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Intressi mittehõlmava krediidi kogukulu ülempiir – Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel õigus- või haldusnormidel – Väljajätmine

Kohtuasjas C-779/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskichi (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola) 9. novembri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. detsembril 2018, menetluses

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

versus

XO,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja) ja N. Jääskinen,

kohtujurist: G. Hogan,

kohtusekretär: osakonnajuhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 13. novembri 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Mikrokasa S.A., esindaja: *radca prawny* M. Kamiński,

– Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska ja D. Lutostańska,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska ja N. Ruiz García,

olles 19. detsembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: poola.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotluses palutakse tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66, ja parandused ELT 2009, L 207, lk 14, ELT 2010, L 199, lk 40, ja ELT 2011, L 234, lk 46).

2 Taotlus on esitatud kahes kohtuasjas, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus liitis ja mille pooled on vastavalt Mikrokasa S.A. ja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (edaspidi „Revenue“) ning XO; vaidluse all on kahe tarbijakrediidilepingu raames võlgnetavate summade tasumise nõuded.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 93/13

3 Direktiivi 93/13 kolmeteistkümnendas ja kahekümne neljandas põhjenduses on märgitud järgmist:

„eeldatakse, et liikmesriikide [õigus- või haldusnormid], millega vahetult või kaudselt määratakse kindlaks tarbijalepingute tingimused, ei sisalda ebaõiglasi tingimusi; seetõttu tundub, et käesoleva direktiiviga ei ole vaja reguleerida tingimusi, mis tulenevad kohustuslikest [õigus- või haldusnormidest] või rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud; sõnastus „kohustuslikud [õigus- või haldusnormid]“ artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ette nähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti; [täpsustatud sõnastus]

[…]

liikmesriikide kohtutel või haldusasutustel peavad olema piisavad ja tõhusad vahendid, et ebaõiglaste tingimuste seadmist tarbijalepingutes takistada“.

4 Direktiivi artikkel 1 näeb ette:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

2. Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel [õigus- või haldusnormidel] ning nende rahvusvaheliste konventsioonide sätetel või põhimõtetel, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud, eelkõige transpordi valdkonnas, ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.“ [täpsustatud sõnastus]

5 Direktiivi 93/13 artiklis 3 on määratletud tingimused, mille täidetuse korral peetakse müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduvat tingimust ebaõiglaseks.

6 Sama direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on […] tarbijaga sõlminud, ei ole [riigisisestes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“ [täpsustatud sõnastus]

7 Direktiivi 93/13 artikli 7 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

Direktiiv 2008/48

8 Direktiivi 2008/48 põhjendused 7, 9, 19, 20 ja 44 on sõnastatud järgmiselt:

„(7) Selleks et aidata kaasa hästitoimiva siseturu tekkele tarbijakrediidi valdkonnas, on vaja mitmes põhiküsimuses kujundada ühtlustatud ühenduse raamistik. Arvestades tarbijakrediidi turu pidevat arengut ning Euroopa kodanike üha suurenevat liikuvust, peaksid tulevikku suunatud ühenduse õigusaktid, mis suudavad kohanduda uute krediidivormidega ning tagavad liikmesriikidele piisava paindlikkuse nende rakendamisel, aitama luua tänapäevase tarbijakrediidi õigustiku. […]

[…]

(9) Täielikku ühtlustamist on vaja selleks, et tagada kõikidele ühenduse tarbijatele nende huvide võrdselt kõrgetasemeline kaitse ning luua tõeline siseturg.

[…]

(19) Selleks et tarbijad saaksid teha kaalutletud otsuse kõikide faktide alusel, peaksid nad enne krediidilepingu sõlmimist saama krediiditingimuste ja -kulude ning oma kohustuste kohta adekvaatset teavet, mida nad saaksid järelemõtlemiseks kaasa võtta. Pakkumiste võimalikult täieliku läbipaistvuse ja võrreldavuse tagamiseks peaks selline teave sisaldama eelkõige krediidi kulukuse aastamäära, mis on määratud ühesugusel viisil kõikjal ühenduses. […]

(20) Krediidi kogukulu tarbijale peaks sisaldama kõiki kulusid, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud, krediidivahendajate tasud ning kõik muud tasud, mida tarbijal tuleb seoses krediidilepinguga maksta, välja arvatud notaritasud. Krediidiandja tegelikke teadmisi kulude kohta tuleks hinnata objektiivselt, võttes arvesse ametialase hoolsuse nõudeid.

[…]

(44) Turu läbipaistvuse ja stabiilsuse ning eelseisva täiendava ühtlustamise tagamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama asjakohased meetmed krediidiandjate tegevuse reguleerimiseks või nende üle järelevalve teostamiseks.“

9 Direktiivi 2008/48 artikli 1 kohaselt on selle direktiivi eesmärk ühtlustada tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.

10 Selle direktiivi artiklis 3 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „tarbija“ – füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatud tehingutes tegutseb eesmärkidel, mis ei seondu tema kaubandus-, äri- või kutsetegevusega;

[…]

g) „krediidi kogukulu tarbijale“ – kõik kulud, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja mis tahes muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksma ja mis on krediidiandjale teada, välja arvatud notaritasud; krediidilepinguga seotud kõrvalteenuste kulud, eelkõige kindlustusmaksed, kuuluvad samuti nende hulka, kui krediidi saamiseks või krediidi saamiseks reklaamitavatel lepingutingimustel on lisaks kohustuslik teenuste osutamise lepingu sõlmimine;

h) „tarbija poolt makstav kogusumma“ – krediidi kogusumma ja krediidi kogukulu summa tarbija jaoks;

[…]“.

11 Sama direktiivi artikkel 5 „Lepingueelne teave“ sätestab:

„1. Mõistliku aja jooksul enne tarbija sidumist krediidilepingu või mis tahes muu krediidilepingut puudutava pakkumisega esitavad krediidiandja ja vajaduse korral krediidivahendaja tarbijale krediidiandja poolt pakutud lepingutingimustele ning vajaduse korral tarbija eelistustele ja tema poolt esitatud teabele tuginedes vajaliku teabe, et tarbija saaks erinevaid pakkumisi võrrelda eesmärgiga teha krediidilepingu sõlmimise otsus kõiki asjaolusid arvesse võttes. Kõnealune paberil või mõnel muul püsival andmekandjal esitatud teave edastatakse II lisas esitatud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehel. Krediidiandja loetakse täitnuks käesolevas lõikes ja direktiivi 2002/65/EÜ artikli 3 lõigetes 1 ja 2 teabele esitatavad nõuded, kui ta on esitanud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe.

Kõnealune teave täpsustab järgmisi andmeid:

[…]

c) krediidi kogusumma ja krediidi kasutusse võtmise tingimused;

[…]

g) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma tüüpilise näite kujul, märkides kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused; kui tarbija on teavitanud krediidiandjat ühest või mitmest tema poolt eelistatud krediidilepingu komponendist, nagu näiteks krediidilepingu kestus ja krediidi kogusumma, võtab krediidiandja neid komponente arvesse; kui krediidileping võimaldab krediiti kasutada mitmel erineval viisil ning seejuures on krediidiga seotud tasud ja laenuintress erinevad ning krediidiandja kasutab I lisa II osa punktis b esitatud eeldust, näitab ta ära, et muud seda tüüpi krediidilepingu krediidi kasutamise viisid võivad tuua kaasa kõrgemad kulukuse aastamäärad;

[…]“.

12 Sama direktiivi artiklis 10 „Krediidilepingus sisalduv kohustuslik teave“ on sätestatud:

„1. Krediidileping koostatakse paberil või mõnel muul püsival andmekandjal. Kõik lepingupooled saavad krediidilepingu koopia. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira krediidilepingu sõlmimise õiguspärasust käsitlevate liikmesriikide õigusnormide kohaldamist, kui need on kooskõlas ühenduse õigusega.

2. Krediidilepingus täpsustatakse selgelt ja kokkuvõtlikult järgmine:

[…]

d) krediidi kogusumma ja tingimused krediidi kasutusse võtmiseks;

[…]

g) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis on arvutatud krediidilepingu sõlmimise ajal; märgitakse kõik kõnealuse määra arvutamiseks kasutatud eeldused;

[…]

u) vajaduse korral muud lepingutingimused;

[…]“.

13 Direktiivi 2008/48 artiklis 22 „Ühtlustamine ja käesoleva direktiivi sätete imperatiivsus“ on sätestatud:

„1. Kuna käesolev direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatust erinevaid sätteid.

[…]

3. Liikmesriigid tagavad samuti, et nende poolt käesoleva direktiivi rakendamisel vastu võetud õigusnormidest ei saa mööda hiilida, kasutades selleks lepingute sõnastust, eelkõige lisades krediidi kasutusse võtmise või krediidilepingud, mis kuuluvad käesoleva direktiivi reguleerimisalasse, krediidilepingutesse, mille olemus või eesmärk võimaldab direktiivi kohaldamist vältida.

[…]“

Poola õigus

Tsiviilseadustik

14 Tsiviilseadustiku (kodeks cywilny) artiklis 359 on sätestatud:

„1. Intress tuleb rahasummalt maksta ainult siis, kui see kohustus tuleneb õigustehingust, seadusest, kohtuotsusest või muu pädeva asutuse otsusest.

2. Kui intressi suurust ei ole muul viisil määratletud, kehtib seadusjärgne intress, milleks on Poola riigipanga baasintressimäära ja 3,5 protsendipunkti summa.

2^1. Õigustehingust tulenev maksimaalne intress ei tohi olla suurem kui kahekordne seadusjärgne intress (maksimaalne intress) aastas.

2^2. Kui õigustehingust tulenev intress on suurem kui maksimaalne intress, on tasumisele kuuluva intressi ülempiiriks maksimaalne intress.

2^3. Lepingutingimustega ei saa välistada ega piirata maksimaalset intressi käsitlevaid õigusnorme, ka juhul, kui on otsustatud välisriigi õiguse kohaldamise kasuks. Sellisel juhul kuulub kohaldamisele seaduses sätestatu.

4. Justiitsminister teatab seadusjärgse intressimäära Poola Vabariigi ametlikus väljaandes *Monitor Polski*.“

15 Tsiviilseadustiku artiklis 385^1 on sätestatud:

„1. Tarbijalepingu tingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, ei ole tarbijale siduvad, kui need kujundavad tarbija õigusi ja kohustusi viisil, mis on vastuolus heade kommetega ja kahjustavad tõsiselt tarbija huve (keelatud lepingutingimused). See ei kehti tingimuste suhtes, mis puudutavad poolte põhisooritusi, eelkõige hinda või tasu, kui need on sõnastatud üheti mõistetavalt.

2. Kui lepingutingimus ei ole lõike 1 kohaselt tarbijale siduv, jääb leping muus osas pooltele siduvaks.

3. Tarbijalepingu tingimused, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud, on need, mille sisu ei saanud tarbija tegelikult mõjutada. Eelkõige on need lepingutingimused, mis sisalduvad teise lepingupoole koostatud ja tarbijale esitatud lepingu tüüpvormis.

[…]“.

Tarbijakrediidiseadus

16 12. mai 2011. aasta tarbijakrediidiseadusega (ustawa o kredycie konsumenckim) (*Dz. U.* nr 126, jrk nr 715) põhikohtuasja asjaolude esinemise ajal kehtinud redaktsioonis (edaspidi „tarbijakrediidiseadus“) võeti direktiiv 2008/48 üle Poola õiguskorda.

17 Selle seaduse artikli 5 lõike 1 punktides 6–8 on defineeritud järgmised mõisted:

„*krediidi kogukulu* – kogu kulu, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga kandma, eelkõige: a) intress, tasud, lepingutasud, maksud ja marginaalid, kui need on krediidiandjale teada, ja b) lisateenustega, eelkõige kindlustusega seotud kulu, kui see tuleb tasuda kas laenu saamiseks või selle saamiseks pakkumuses ära toodud tingimustel; v.a tarbija poolt tasumisele kuuluvad notaritasud;

muu kui intressiga seotud krediidikulu – kogu kulu, mis tarbijal seoses krediidilepinguga lasub, v.a intress;

krediidi kogusumma – kõigi nende rahaliste vahendite (v.a krediidikulu) maksimumsumma, mille krediidiandja teeb tarbijale kättesaadavaks krediidilepingu alusel, ja lepingute puhul, mille tingimustes ei ole maksimumsummat ära märgitud, kõigi nende rahaliste vahendite (v.a krediidikulu) kogusumma, mille krediidiandja teeb tarbijale kättesaadavaks krediidilepingu alusel;

tarbija makstav kogusumma – krediidi kogukulu ja krediidi kogusumma omavahel liidetuna.“

18 Nimetatud seaduse artiklis 13 on sätestatud:

„1. Krediidiandja või krediidi vahendaja on kohustatud enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist edastama tarbijale püsival andmekandjal järgmise teabe aja jooksul, mis võimaldab selle teabega tutvuda:

[…]

5) krediidi kogusumma;

6) krediidi väljamaksmise tähtaeg ja viis;

7) tarbija makstav kogusumma;

[…]

10) asjakohastel juhtudel teave muude kulude kohta, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga kandma, eelkõige intress, lepingutasud, marginaalid, kulu, sh ühe või mitme sellise konto halduskulu, millele makse- ja väljamaksetehingud salvestatakse, koos kuluga maksevahendite kasutamise eest nii maksete kui ka väljamaksete tegemiseks, samuti lisateenuste kulu, eelkõige kindlustuskulu, kui see on laenuandjale teada, ja selle kulu kohandamise tingimused;

11) teave notaritasude maksmise vajaduse kohta, kui selline vajadus on olemas;

[…]“.

19 Sama seaduse artiklis 30 on ette nähtud:

„1. Ilma et see mõjutaks artiklites 31–33 sätestatut, peab tarbijakrediidileping sisaldama järgmist teavet:

[…]

2) krediidi liik;

[…]

4) krediidi kogusumma;

5) krediidi väljamaksmise tähtaeg ja viis;

6) krediidi intressimäär, […];

7) tegelik aastane intressimäär ja tarbija makstav kogusumma, mis on määratud tarbijakrediidilepingu sõlmimise päeval koos kõigi selle summa arvutamisel kasutatud andmetega;

8) laenu tagasimaksmise tingimused ja tähtajad, […];

9) tabel, mis sisaldab intressi ning kõigi muude krediidikulude maksmise tähtaegu ja korda juhul, kui laenuandja või laenu vahendaja annab laenu tagasimaksmiseks ajapikendust;

10) teave muude kulude kohta, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga kandma, eelkõige kulu, sh ühe või mitme sellise konto halduskulu, millele makse- ja väljamaksetehingud salvestatakse, koos tasudega maksevahendite kasutamise eest nii maksete kui ka väljamaksete tegemiseks, lepingutasud, marginaalid, samuti lisateenuste kulu, eelkõige kindlustuskulu, kui see on laenuandjale teada, ja selle kulu kohandamise tingimused;

[…]“.

20 Sama seaduse artiklis 36a on sätestatud:

„1. Muu kui intressiga seotud krediidikulu maksimaalne suurus arvutatakse järgmise valemi alusel:

MPKK ≤ (K × 25%) + (K × N/R × 30%)

milles lühendid tähendavad järgmist:

MPKK – muude kui intressiga seotud krediidikulu maksimaalne suurus;

K – krediidi kogusumma;

N – tagasimaksmise tähtaeg päevades;

R – päevade arv aastas.

2. Muu kui intressiga seotud krediidikulu ei tohi krediidilepingu kogu kehtivusaja jooksul olla suurem kui krediidi kogukulu.

3. Tarbijakrediidilepingust tulenevad muu kui intressiga seotud krediidikulu ei kuulu maksmisele osas, mis ületab muu kui intressiga seotud krediidikulu maksimaalset summat, mis on arvutatud lõikes 1 näidatud viisil, või krediidi kogusummat.“

21 Tarbijakrediidiseaduse artiklis 47 on sätestatud:

„Lepingutingimustega ei saa välistada ega piirata tarbija seadusest tulenevaid õigusi. Sellisel juhul kuulub kohaldamisele seaduses sätestatu.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22 Kaks kohtuasja, mille raames käesolev eelotsusetaotlus esitati ja mille eelotsusetaotluse esitanud kohus 8. novembril 2018 liitis, said alguse, kui pangad Mikrokasa ja Revenue esitasid hagid XO vastu.

23 Esimeses kohtuasjas sõlmis XO kui direktiivi 2008/48 tähenduses tarbija 21. detsembril 2016 Mikrokasaga krediidilepingu summas 4000 Poola zlotti (PLN, ligikaudu 940 eurot), mis tuli 30 kuumaksega tagasi maksta 28. juuniks 2019. Selle lepingu alusel võttis tarbija endale ka kohustuse tasuda 600 zlotti (ligikaudu 139 eurot) lepingutasu ja 3400 zlotti (ligikaudu 790 eurot) haldustasu. Samuti tuli tasuda lepingujärgset intressi aastamääraga 7%, summas 371,87 zlotti (ligikaudu 86 eurot).

24 Kuna ühtegi tasumisele kuuluvat summat ei laekunud, esitas Mikrokasa XO vastu hagi Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilnysse (Siemianowice Śląskie rajoonikohtu I tsiviilkolleegium, Poola), nõudes, et XOd kohustataks tasuma 8184,53 zlotti (ligikaudu 1927 eurot).

25 Mis puudutab teist kohtuasja, siis sõlmis sama tarbija 21. novembril 2016 IPF Polska sp. z o. o-ga interneti vahendusel laenulepingu summas 3000 zlotti (ligikaudu 703,18 eurot) tagasimaksmise tähtajaga 28. mai 2018. Selle lepingu tingimuste kohaselt tuli tarbijal tasuda lepingutasu 2084 zlotti (ligikaudu 488,46 eurot). Lepingujärgne intress oli aastamääraga 10% kogusummas 248,41 zlotti (ligikaudu 57 eurot).

26 IFP Polska loovutas eelnimetatud lepingust tuleneva nõude Revenuele 16. augusti 2017. aasta lepinguga nõude loovutamise kohta. Revenue esitas XO vastu 27. oktoobril 2017 hagi nõudega tasuda võlgnevus 5196,68 zlotti (ligikaudu 1218,09 eurot). Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Lublin Zachódi rajoonikohus Lublinis, Poola) tegi määrusega makseettepaneku. Tarbija vaidlustas makseettepaneku, pöördudes Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskichisse (Siemianowice Śląskie rajoonikohus, Poola).

27 Nimetatud kohus märgib, et põhikohtuasjas kõne all oleva kahe lepingu raames arvutati muu kui intressiga seotud krediidikulu tarbijakrediidiseaduse artiklis 36a kehtestatud valemi alusel ja see kulu ei ületa maksimaalset lubatud summat.

28 Sel kohtul on siiski kahtlusi, kas liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette mõiste „krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi“, on eriti direktiiviga 2008/48 läbi viidud täielikku ühtlustamist arvestades selle direktiiviga kooskõlas, kuivõrd nimetatud mõistet ei ole direktiivis ette nähtud. Täpsemalt kerkiks üles küsimus, kas niisuguse mõiste kehtestamine ei või ohustada direktiivis 2008/48 ette nähtud eesmärke.

29 Pealegi olukorras, kus kogukulu, mis ei hõlma intressi, arvutatakse viisil, mille seadusandja kehtestas tarbijakrediidiseaduse artiklis 36a, määratakse see kindlaks valemi alusel, mis ei sõltu müüja või teenuse osutaja tegelikult osutatud teenusest ja kasutatud ressursist. Nii ei ole tarbijal võimalik teada saada, milline on tegelik krediidikulu, ega saada nõuetekohaselt teavet oma õigusliku olukorra kohta lepingu sõlmimise kuupäeval.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on samuti kahtlusi seoses direktiivi 93/13 kohaldatavusega, kuna esineb tingimusi, mis järgivad lubatud krediidikulu maksimaalset määra ette nägevaid liikmesriigi sätteid.

31 See kohus toonitab, et Poola seadusandja soovis tarbijakrediidiseaduse artikli 36a vastuvõtmisega tagada, et tarbijalt sissenõutaval kulul oleks piirid, märkides, et krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi, ei või ületada 55% krediidi kogusummast aastas, 85% krediidi kogusummast kahe aasta peale ning 100% muu tagasimakseajaga krediidi kogusummast.

32 Selle kohtu hinnangul valivad müüjad või teenuse osutajad aga sageli seaduses ette nähtud valemi kohaselt lubatud maksimaalse summa, võtmata tingimata arvesse tegelikult kantud kulu.

33 Järelikult tekib oht, et müüja või teenuse osutaja saab ülemäärase ja põhjendamatu eelise tarbija kulul, mis toob kaasa krediidi kogusumma ja krediidi kogukulu omavahelisel võrdlemisel ilmsiks tuleva olulise tasakaalustamatuse tarbija kahjuks.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib samuti, et hetkel on Poola kohtute praktikas lahknevusi, kuivõrd teatavad kohtud välistavad tarbijakrediidiseaduse artikli 36a alusel kindlaks määratud kulu ebaõigluse kontrolli ja teised kohtud hindavad neid kulusid vastavalt kriteeriumidele, mis on kehtestatud direktiivi 93/13 artiklit 3 üle võtvate riigisiseste õigusnormidega.

35 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie rajoonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2008/48 sätteid, eelkõige selle direktiivi artikli 3 punkti g, artikli 10 lõiget 1 ja artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et need takistavad tarbijakrediidi seaduse artiklis 36a kirjeldatud arvutusvalemi alusel kindlasummalistena määratletud muude kui intressiga seotud

krediidikulude ja ülaltoodud direktiivis määratletud krediidi kogukulu summa tarbija jaoks sissenõudmist viisil, mis võimaldab varjata tarbija eest tegelikke muid kui intressiga seotud krediidikulusid, mida ettevõtja kannab?

2. Kas direktiivi 93/13, eelkõige selle artikli 1 lõiget 2, artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et need ei võimalda kontrollida tarbijakrediidi lepinguid ülaltoodud direktiivi artiklis 3 kirjeldatud eelduste valdkonnas, osas, mis käsitleb muid kui intressiga seotud krediidikulusid, mille kindlaksmääramise kriteeriumid on määratletud tarbijakrediidiseaduse artiklis 36a?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

36 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2008/48 artikli 3 punkti g, artikli 10 lõiget 1 ja artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene säte, millega intressi mittehõlmava maksimaalse krediidikulu arvutamiseks nähakse ette meetod, mida võidakse tarbija suhtes kohaldada tarbijakrediiti andes.

37 Esmalt olgu märgitud, et vastavalt direktiivi 2008/48 artiklile 1 on selle direktiivi eesmärk ühtlustada tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte.

38 Järgmiseks tuleneb selle direktiivi artikli 22 lõikest 1, et kuna käesolev direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma riigisiseses õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatust erinevaid sätteid.

39 Viimaks, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, on liidu seadusandja ulatusliku tarbijakaitse tagamiseks selle direktiivi artikli 3 punktis g määratlenud mõiste „krediidi kogukulu tarbijale“ iseäranis laialt, mistõttu see hõlmab kõiki kulusid, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja mis tahes muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksma ja mis on krediidiandjale teada, välja arvatud notaritasu (vt selle kohta 26. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, punkt 48; 8. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, punkt 35, ning 11. septembri 2019. aasta kohtuotsus Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punkt 23).

40 Direktiivis 2008/48 ei ole aga sätestatud mõistet „krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi“ ega ole seal ka kehtestatud sätteid, mis reguleeriksid krediidikulude piiramist või nende kulude jaotust müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahel. Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalidest ilmneb, et „krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi“, on direktiivi 2008/48 artikli 3 punktis g sätestatud mõiste „krediidi kogukulu“ alakategooria, kuivõrd viimati nimetatud mõiste hõlmab kõiki kulusid, sealhulgas eriti intressi.

41 Direktiivi artikli 5 lõike 1 punkt g, kus on loetletud lepingueelne teave, mis tuleb tarbijale enne lepingu sõlmimist esitada, ja sama direktiivi artikli 10 lõike 2 punkt g, mis käsitleb teavet, mis peab olema krediidilepingus selgelt ja kokkuvõtlikult täpsustatud, näevad ette kohustuse teavitada tarbijat „tarbija poolt makstavast kogusummast“, mis on direktiivi 2008/48 artikli 3 punktis h määratletud kui „krediidi kogusumma ja krediidi kogukulu summa tarbija jaoks“. Nende sätetega ei ole nähtud ette kohustust teavitada krediidi kogukulust, mis ei hõlma intressi, või selle arvutamise meetodist.

42 Järelikult tuleb tõdeda, et direktiivis 2008/48 ei ole nähtud ette ühtegi ühtlustatud sätet, mis käsitleks „krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi“ või seda, mil viisil niisugune kogukulu arvutada tuleb.

43 Ehkki direktiiviga 2008/48 on ühtlustatud vaid teatavad aspektid liikmesriikide õigusnormidest tarbijakrediidilepingute valdkonnas, ilmneb selle direktiivi põhjendusest 44, et turu läbipaistvuse ja stabiilsuse ning eelseisva täiendava ühtlustamise tagamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama asjakohased meetmed krediidiandjate tegevuse reguleerimiseks või nende üle järelevalve teostamiseks (vt selle kohta 6. juuni 2019. aasta kohtuotsus Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, punkt 44). Tuleb siiski tagada, et need meetmed ei läheks vastuollu direktiiviga 2008/48 ühtlustatud valdkondadega.

44 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2008/48 vastuvõtmisel peeti silmas kahte eesmärki, nimelt tagada kõikidele Euroopa Liidu tarbijatele nende huvide kõrgetasemeline ja võrdne kaitse ning aidata kaasa hästitoimiva siseturu tekkele tarbijakrediidi valdkonnas (5. septembri 2019. aasta kohtuotsus Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 41, ja 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Selle direktiivi artiklis 10 on aga loetletud teave, mis peab olema lepingus selgelt ja kokkuvõtlikult ära toodud. Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kõnealuse direktiivi artikli 10 lõige 2 ühtlustab täielikult teabe, mille esitamine krediidilepingus on kohustuslik (5. septembri 2019. aasta kohtuotsus Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, punkt 50).

46 Pealegi, nagu sai märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 38, siis tuleneb direktiivi 2008/48 artikli 22 lõikest 1, et osas, milles see direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma riigisiseses õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatust erinevaid sätteid.

47 Kõnesoleval juhtumil tuleneb Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalidest, et riigisisesed sätted, milles on ette nähtud krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi, piirduvad niisuguse kulu ülempiiri ja arvutamise meetodi ning selle ülempiiri järgimata jätmise tagajärgede kehtestamisega. Igal juhul tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 59 ja 60, ega riigisisesed õigusnormid ei näe ette täiendavat teavitamiskohustust.

48 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb direktiivi 2008/48 artikli 3 punkti g, artikli 10 lõiget 2 ja artikli 22 lõiget 1 tõlgendada nii, et nendega ei ole liikmesriigi õigusnormid, millega on ette nähtud intressi mittehõlmava maksimaalse krediidikulu arvutamise meetod, mida võidakse kohaldada tarbija suhtes, vastuolus tingimusel, et nende õigusnormidega ei ole kehtestatud täiendavat teavitamiskohustust intressi mittehõlmava krediidikulu kohta – kohustust, mis lisanduks artikli 10 lõikes 2 ettenähtule.

Teine küsimus

49 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle direktiivi kohaldamisalast on välistatud lepingutingimus, millega määratakse krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi, kindlaks nii, et see järgib riigisisese sättega ette nähtud maksimaalset ülempiiri, võtmata tingimata arvesse tegelikult kantud kulu.

50 Seoses sellega tuleb meenutada, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõige 2, mis käsitleb kohustuslikel õigus- või haldusnormidel põhinevaid lepingutingimusi, kehtestab selle direktiivi reguleerimisalast erandi, mille suhtes on Euroopa Kohtu praktikas seatud kaks tingimust. Esiteks peab lepingutingimus põhinema õigus- või haldusnormil ning teiseks peab asjaomane norm olema kohustuslik (7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Kanyeba jt, C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936, punkt 60, ning 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 31).

51 Selleks et teha kindlaks, kas nimetatud tingimused on täidetud, on Euroopa Kohus leidnud, et liikmesriigi kohus peab kontrollima, kas asjaomane lepingutingimus põhineb riigisisestel õigusnormidel, mida kohustuslikus korras kohaldatakse lepingupoolte vahel, olenemata nende tahtest,

või dispositiivsetel normidel, mida kohaldatakse teise võimalusena, see tähendab juhul, kui pooled ei ole konkreetses küsimuses teisiti kokku leppinud (3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Euroopa Kohus on otsustanud, et liikmesriigi kohus peab silmas pidama asjaolu, et arvestades eeskätt direktiivi eesmärki, milleks on tarbijate kaitse müüjate ja teenuse osutajate ning tarbijate vahelistesse lepingutesse lisatud ebaõiglaste tingimuste eest, tuleb direktiivi artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erandit tõlgendada kitsalt, et tagada selle soovitav toime (vt selle kohta 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 77, ning 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Igal juhul tuleb märkida, et müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduv lepingutingimus jääb selle direktiivi kohaldamisalast välja ainult juhul, kui see lepingutingimus põhineb kohustuslikul õigus- või haldusnormil direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 mõttes, koostoimes selle direktiivi kolmeteistkümnenda põhjendusega kolmteist (vt selle kohta 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 80).

54 See erand on põhjendatud asjaoluga, et on õiguspärane eeldada, et liikmesriigi seadusandja on kehtestanud teatavate lepingute poolte kõigi õiguste ja kohustuste vahel tasakaalu, mida liidu seadusandja on sõnaselgelt soovinud säilitada (21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 28, ja 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punkt 33).

55 Ehkki Euroopa Kohus on oma praktikas pannud paika direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tõlgendamise kriteeriumid, tuleb just eelotsusetaotluse esitanud kohtul endal neid konkreetsel juhul rakendada.

56 Kõnesoleval juhtumil tuleb märkida, ja seda peab kontrollima eesotsusetaotluse esitanud kohus, et ei tundu, et lepingutingimus, mis piirdub sellega, et rakendab intressi mittehõlmava krediidikulu ülempiiri arvutamise meetodit, „põhineb“ iseenesest kõnesoleval riigisisesel sättel (vt selle kohta 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punktid 35 ja 36).

57 Nimelt ei tundu see säte iseenesest määravat kindlaks lepingu poolte õigusi ja kohustusi, vaid piirdub sellega, et piirab nende vabadust määrata krediidikulu, mis ei hõlma intressi, kindlaks teatud tasemest kõrgemana, ja see ei takista riigisisesel kohtul vajaduse korral kuidagi kontrollimast, kas niisugune kindlaksmääramine, mis ületab ka seadusjärgset ülempiiri, võib olla ebaõiglane.

58 Eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tõlgendada nii, et selle direktiivi kohaldamisalast ei ole välistatud lepingutingimus, millega määratakse krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi, kindlaks nii, et see järgib riigisisese sättega ette nähtud maksimaalset ülempiiri, võtmata tingimata arvesse tegelikult kantud kulu.

Kohtukulud

59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, artikli 3 punkti g, artikli 10 lõiget 2 ja artikli 22 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole liikmesriigi õigusnormid, millega on ette nähtud intressi mittehõlmava maksimaalse**

krediidikulu arvutamise meetod, mida võidakse kohaldada tarbija suhtes, vastuolus tingimusel, et nende õigusnormidega ei ole kehtestatud täiendavat teavitamiskohustust intressi mittehõlmava krediidikulu kohta – kohustust, mis lisanduks artikli 10 lõikes 2 ettenähtule.

2. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle direktiivi kohaldamisalast ei ole välistatud lepingutingimus, millega määratakse krediidi kogukulu, mis ei hõlma intressi, kindlaks nii, et see järgib riigisisese sättega ette nähtud maksimaalset ülempiiri, võtmata tingimata arvesse tegelikult kantud kulu.**

Allkirjad